

Ján PRAVDA

DVE INTERPRETÁCIE REDIGOVANIA MAPY (na príklade mapy krajinej pokrývky Slovenska)

Pravda, Ján: Two Interpretations of Map Editing (on Example of Land Cover Map of Slovakia). Kartografické listy, 1997, 5, 2 figs., 1 tab., 9 refs.

Abstract: Map editing is the process of checking a map or chart in its various stages of preparation to ensure accuracy, completeness, correct preparation and interpretation of sources used, and legible and precise reproduction. This is a general definition. Reality, however, is often more complicated. On example of editing Land Cover Map of Slovakia pursuing the methodology of the CORINE Project it has been proved that the projecting of a map, cartographic generalization of the land cover classes, their signing (marking by colours, structural screens and figural signs), graphic and compositional solution of a map bear all significant traits of an author's work (in the legal sense of the word).

Keywords: map editing, map editor, map author.

Úvod

Redigovanie (redakcia) je vo všeobecnosti činnosť pri upravovaní diel na vydanie, pričom špecifickou činnosťou pri vydávaní (zverejňovaní) diel je aj jazyková redakcia, odborná redakcia, grafická redakcia ap. Termín *redakcia* sa však vzťahuje aj na úpravu, verziu diela ktorá vznikla redigovaním (napr. nová redakcia diela). U nás a v niektorých európskych štátoch je *redigovanie (redakcia) mapy* dosť významný a frekventovaný pojem (termín), ale v jeho chápaní sa vyskytujú rozdiely.

Príspevok sa zaoberá definovaním redigovania (redakcie) mapy v rôznych jazykových oblastiach a u nás, pričom poukazuje na rozdiely a konfrontuje tento stav s reálnou skutočnosťou na príklade redigovania mapy krajinej pokrývky Slovenska v mierke 1:500 000 (Feranec a Otaheľ 1996).

Redakcia mapy

Podľa mnohojazyčného kartografického terminologického slovníka, ktorý vznikol z iniciatívy Medzinárodnej kartografickej asociácie - ICA (Meynen 1973) *redakcia mapy* je:

(*Kartenredaktion*) - spracovanie obsahu mapy (Kartengegenstand) (ak nie je zadaný), projektu, konceptu, zostaviteľského originálu mapy (Kartenentwurf), mapového názvoslovia, vedenie a dozor (kontrola) vyhotovenia kartografického originálu; rozlišuje sa geografická, názvoslovná a kartograficko-technická redakcia (Meynen 1973, definícia v nemčine),

(*Map editing*) - proces dozoru nad tvorbou máp v rôznych etapách jej spracovania na zabezpečenie presnosti, úplnosti korektnosti prípravy a interpretácie využívaných prameňov, čitateľnosti a presnej reprodukcie (Meynen 1973, definícia v angličtine),

(*Realización cartografica*) - súbor procesov pri spracovaní kartografických konceptov (náčrtov) a originálov: stvárnenie, symbolizácia, zostavovanie, redakcia a schvaľovanie (Meynen 1973, definícia v španielčine),

(*Rédaction cartographique*):

- a) operácia, ktorá pozostáva z konvenčnej grafickej reprezentácie (pri dodržaní polohovej presnosti) súboru informácií, ktorý tvorí obsah mapy,
- b) dokument potvrdzujúci predchádzajúcu operáciu (Meynen 1973, definícia vo francúzštine),

(*Redaktirovanie karty*) - vedeckotechnické riadenie všetkých etáp procesu vyhotovenia mapy (Meynen 1973, definícia v ruštine); v interpretácii K.A. Sališčeva (1982) je to *teória a technológia projektovania a zostavovania máp* (chápe sa ako poddisciplína kartografie, aj ako učebný predmet).

Každý si môže všimnúť, že medzi týmito výkladmi existujú určité rozdiely:

- v definícii v nemčine, ktorá bola vlastne "nasadená" ako východzia pri tvorbe slovníka ICA, sa redakcia mapy chápe ako spracovanie projektu, náčrtu, konceptu, zostaviteľského originálu mapy, vedenie a dozor pri spracovaní mapy,
- v definícii v angličtine sa chápe ako proces dozoru, pričom neexistuje v tvare "map redaction" (ako by sa dalo očakávať), ale v tvare "map editing", ktorý zdôrazňuje prípravno-vydavateľský charakter tejto činnosti,
- v definícii v španielčine je to len jeden z procesov spracovania mapy, ktorý ostal nevysvetlený,
- v definícii vo francúzštine sa redakcia mapy chápe ako súčasť nepomenovaného pojmu so širším obsahom, t.j. ako súbor operácií týkajúcich sa spracovania a redakcie mapy, v ktorom spracovanie a redakcia mapy vystupujú paralelne a redakcia (redigovanie) mapy sa chápe ako konvenčné grafické vyjadrenie obsahu mapy.
- v definícii v ruštine sa redakcia mapy chápe ako proces vedeckotechnického riadenia pri spracovaní mapy, vrátane tvorivých etáp projektovania a zostavovania.

Zostavenie slovníka ICA v 60. a 70. rokoch zaskočilo kartografickú terminológiu vo viacerých jazykoch, resp. jazykových oblastiach. Je známe, že v niektorých jazykoch sa výklady termínov robili napochytr, zväčša podľa nemeckého výkladu (ako napr. naša "ostrovovitá či ostrovná mapa" podľa nemeckého "Inselkarte"), no boli aj odvážlivci, ktorí sa nehanbili priznať, že u nich taký termín neexistuje, resp. nemá výklad, alebo je známy aj bez výkladu, ale v inej pozícii.

To je aj prípad termínu "redakcia mapy" v španielčine a francúzštine a sčasti aj v angličtine, kde sa chápe ako sprievodný odborný dozor pri spracovaní mapy (v rámci jej prípravy na vydanie), ktorý nezasahuje do jej obsahu. Len definície v nemčine a ruštine naznačili, že redakcia mapy sa v oblastiach ich pôsobnosti chápe ako invenčno-tvorivý proces, ktorý ovplyvňuje obsah mapy.

Podľa našej názvoslovnej normy (STN 1989) sa **redigovanie kartografického diela** vysvetľuje ako **hodnotiace, projektové, kontrolné a rozhodovacie činnosti pri tvorbe kartografického diela**.

Znamená to, že naša definícia redigovania (redakcie) mapy zachádza ešte ďalej ako definícia v nemčine a ruštine a potvrdzuje, že redigovanie a autorstvo (redaktor a autor) mapy sú prekrývajúce sa pojmy (termíny).

Autor mapy

Autor mapy je *osoba, skupina osôb alebo inštitúcia, ktorá je pôvodcom myšlienky, vypracovala projekt, inštrukciu, koncept či originál mapy (Kartenentwurf), prijala konečné riešenie o kartografickom stvárnení (vyjadrení) a ktorá je v konečnom dôsledku zodpovedná za výpoveď (Aussage), obsah mapy. Poznámka: V prípade starších máp sa za autora často považovali všetci spracovatelia mapy: kreslič, rytec ap.* (Meynen 1973).

Avšak v tomto slovníku sa autor mapy (Kartenautor) chápe synonymne aj ako spracovateľ, zostaviteľ mapy (Kartenverfasser), čo sú však v kartografickej realite u nás dve rôzne veci s rôznym stupňom súvislosti: od stotožnenia až po úplnú oddeliteľnosť.

V pracovnom vydaní Slovenskej kartografickej terminológie (1972), ktorá vznikla ako naša mierne upravená odvođenina terminologického slovníka ICA (Meynen 1973), sa autor mapy vymedzuje ako "pôvodca mapy, ktorý urobil redakčnú prípravu a koncept mapy".

V našej terminologickej norme (STN 1989) definovanie autora mapy chýba, avšak možno ho nájsť vo viacerých ďalších našich terminologických príručkách.

V Príručnom kartografickom slovníku (1979) sa autor mapy vysvetľuje ako "osoba (ústav, inštitúcia, organizácia ap.) - spracovateľ projektu (redakčného plánu, pokynov na spracovanie mapy), autorského originálu (autorskej predlohy), alebo ten, kto vedie, riadi spracovanie mapy a zodpovedá za jej obsah."

V Slovníku geodetickej a kartografickej terminológie (1986) sa autor mapy vysvetľuje ako "osoba alebo odborný kolektív, ktorý vytvára mapu v podobe autorského konceptu alebo autorského originálu a navrhuje spôsoby kartografického znázorňovania obsahu mapy."

Do akej miery sa činnosť redaktora mapy prekrýva s autorom mapy sa môžeme presvedčiť na konkrétnom príklade.

Autorské a redakčné činnosti pri spracovaní mapy krajinnej pokrývky

Autori mapy krajinnej pokrývky Slovenska v mierke 1:500 000 (Feranec a Oťaheľ 1996) mali k dispozícii kozmické snímky v mierke 1:100 000 v Gaussovom-Krügerovom zobrazení. Snímky boli vyhotovené z digitálnych údajov (3., 4. a 5. spektrálneho pásma), zaznamenaných satelitom LANDSAT TM. Podľa metodiky projektu CORINE Land Cover autori vyhotovili interpretačné schémy obsahujúce kontúry a číselné kódy areálov 30 tried krajinnej pokrývky, ktoré boli identifikovateľné na území Slovenska. Sú uvedené v legende mapy (obr. 1).

Predmetom ďalšej spolupráce autorov s redaktorom mapy bolo odsúhlasovanie, resp. bratie na vedomie návrhov a rozhodnutí redaktora mapy, ktoré sa týkali najmä kritérií generalizácie a označenia všetkých tried krajinnej pokrývky kartografickými znakmi (farbami, štruktúrnymi rastrami a figurálnymi znakmi).

Redakčné činnosti pri spracovaní mapy pozostávali z týchto relevantných etáp:

- redakčná príprava,
- vypracovanie projektového dokumentu,
- redakčné činnosti súvisiace s prípravou na reprodukčné spracovanie,
- redakčné činnosti počas reprodukčného spracovania,
- redakčná korektúra nátlaku,
- záverečné redakčné činnosti.

Redakčná príprava

Redakčná príprava pozostávala zo zoznámenia sa s projektom európskej únie CORINE Land Cover a s motívmi, ktoré viedli k myšlienke vydania mapy Slovenska v mierke 1:500 000 s využitím interpretačných schém (resp. z nich vytvorenej databázy) v mierke 1:100 000. Súčasťou prípravy bola aj hodnotiaci analýza doteraz vydaných analogických máp Luxemburska, Katalánska, Írska, Belgicka a Poľska (Pravda 1996). Ďalšie znalosti, na ktoré sa opiera la redakčná príprava, pozostávali z know-how - z teoretických znalostí a praktických skúseností spracovania analogických máp, ako aj znalostí technických a ďalších podmienok pracoviska, v ktorých sa predpokladalo mapu vyhotoviť.

**LAND COVER
BODENBEDECKUNG
KRAJINNÁ POKRÝVKA**

**1. ARTIFICIAL SURFACES
BEBaute FLÄCHEN
URBANIZOVANÉ A TECHNIZOVANÉ AREÁLY**

**1.1. Urban fabric
Städtisch geprägte Flächen
Urbanizovaná (mestská) zástavba**

1.1.1. Continuous urban fabric
 Durchgängig städtische Prägung
Súvislá mestská zástavba

1.1.2. Discontinuous urban fabric
 Nicht durchgängig städtische Prägung
Nesúvislá mestská zástavba

**1.2. Industrial, commercial and transport units
Industrie-, Gewerbe- und Verkehrsflächen
Priemyselné, obchodné a dopravné areály**

1.2.1. Industrial or commercial units
 Industrie- und Gewerbeflächen
Priemyselné a obchodné areály

1.2.2. Road and rail networks and associated land
 Straßen-, Eisenbahnnetze und funktionell
zugeordnete Flächen
Cestná a železničná sieť a príslušné areály

1.2.3. Port areas
 Hafengebiete
Areály prístavov

1.2.4. Airports
 Flughäfen
Areály letísk

**1.3. Mine, dump and constructions sites
Abbauf Flächen, Deponien und Baustellen
Areály ťažby, skládok a výstavby**

1.3.1. Mineral extraction sites
 Abbauf Flächen
Areály ťažby nerastných surovín

1.3.2. Dump sites
 Deponien und Abraumhalden
Areály skládok (smetiská)

1.3.3. Construction sites
 Baustellen
Areály výstavby

**1.4. Artificial, non agricultural vegetated areas
Künstlich angelegte, nicht landwirtschaftlich
genutzte Grünflächen
Areály umelej (nepoľnohospodárskej) zelene**

1.4.1. Green urban areas
 Städtische Grünflächen
Areály mestskej zelene

1.4.2. Sport and leisure facilities
 Sport- und Freizeitanlagen
Areály športu a zariadení voľného času

**2. AGRICULTURAL AREAS
LANDWIRTSCHAFTLICHE FLÄCHEN
POĽNOHOSPODÁRSKE AREÁLY**

**2.1. Arable land
Ackerflächen
Orná pôda**

2.1.1. Non-irrigated arable land
 Nicht bewässertes Ackerland
Nezavlažovaná orná pôda

2.1.2. Permanently irrigated land
 Regelmäßig bewässertes Ackerland
Permanentne zavlažovaná orná pôda

2.1.3. Rice fields
 Reisfelder
Ryžové polia

**2.2. Permanent crops
Dauerkulturen
Trvalé kultúry**

2.2.1. Vineyards
 Weinbauflächen
Vinice

2.2.2. Fruit trees and berry plantations
 Obst- und Beerenobstbestände
Ovocné stromy a plantáže ovocnín

2.2.3. Olive groves
 Olivenhaine
Olivové sady

**2.3. Pastures
Grünland
Areály tráv**

2.3.1. Pastures
 Wiesen und Weiden
Lúky a pasienky

**2.4. Heterogeneous agricultural ar
Landwirtschaftliche Flächen h
Struktur
Heterogénne poľnohospodárske**

2.4.1. Annual crops associated with
 Einjährige Kulturen in Verbinc
Dauerkulturen
Jednoročné plodiny s trvalým

2.4.2. Complex cultivation patterns
 Komplexe Parzellenstruktur
Mozaika polí, lúk a trvalých k

2.4.3. Land principally occupied by
 with significant areas of natu
Landwirtschaftlich genutztes
natürlicher Vegetation von si
Prevažne poľnohospodárske
podielom prirodzenej vegetác

2.4.4. Agro-forestry areas
 Land- und forstwirtschaftlich
Poľnohospodársko-lesné are

**3. FOREST AND SEMI-NATURAL A
WÄLDER UND NATURNAHE FLÄ
LESNÉ A POLOPRÍRODNÉ AREÁ**

**3.1. Forests
Wälder
Lesy**

3.1.1. Broad-leaved forests
 Laubwälder
Listnaté lesy

3.1.2. Coniferous forests
 Nadelwälder
Ihličnaté lesy

3.1.3. Mixed forests
 Mischwälder
Zmiešané lesy

Obr. 1 Časť legendy mapy v konečnej grafickej úprave

Vypracovanie projektového dokumentu

Vypracovanie projektového dokumentu spočívalo v zhrnutí základných údajov o mape, o jej obsahu, ako aj o spôsobe jej spracovania a vydania ako kartografického diela. Bol to dokument, v ktorom sa po preambuli, uvedenia autorov, vydavateľa a spracovateľov uviedol

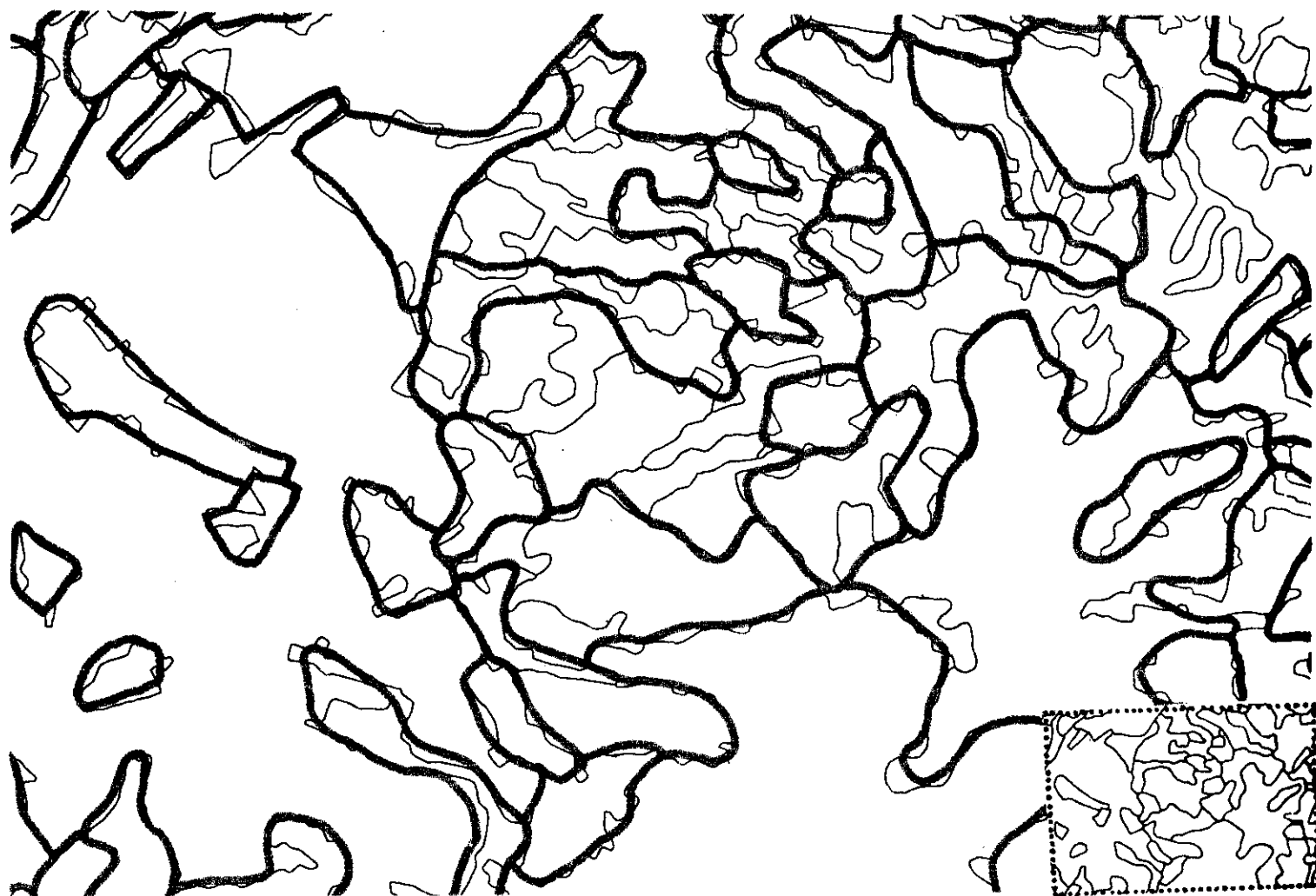
názov, druh a poslanie diela, dátum vydania, mierka a formát diela po vytlačení a zložení. Ďalej sa v projekte charakterizovalo zobrazované územie, uviedol sa zoznam objektov a javov tvoriacich obsah mapy, počet farieb, určili sa 3 jazyky vysvetliviek, charakterizovala sa kompozícia mapy a určila sa potreba skúšobnej tlače (nátlaku). Stanovil sa náklad mapy, jej knihárske spracovanie, spôsob rozšírenia, kooperačné práce, ako aj údaje o spotrebe a druhovosti materiálov, výške finančných nákladov a času potrebného na realizáciu.

Redakčné činnosti súvisiace s prípravou na reprodukčné spracovanie

Tieto činnosti pozostávali:

- z vyhotovenia konceptu pozostávajúceho z vyfarbených areálov krajinnej pokrývky v mierke 1:100 000 ako predlohy-pomôcky na generalizáciu,
- z vyhotovenia redakčných pokynov, ktoré určovali kritériá generalizácie, obzvlášť rozmery najmenších areálov, veľkosti najmenších záhybov (výčnelkov) kontúr ap.,
- z dohľadu nad vyhotovením predlohy na generalizáciu (a riešenie sprievodných problémov), ako aj dohľad nad výkonom generalizácie (a riešenie sprievodných problémov).

Výsledkom tejto etapy bolo vyhotovenie generalizovaných kontúr tried krajinnej pokrývky v mierke 1:500 000 (pozri obr. 2).

Obr. 2 Ukážka generalizácie tried krajinnej pokrývky: tenšie čiary reprezentujú pôvodné kontúry v mierke 1:100 000, hrubšie čiary sú generalizované kontúry pred zmenšením a v pravom dolnom rohu sú generalizované kontúry zmenšené do mierky 1:500 000

Redakčné činnosti počas reprodukčného spracovania kartografického diela

Tieto činnosti pozostávali:

- z kontrolného naloženia zmenšených generalizovaných (a zmontovaných do jedného celku) kontúr na topografický podklad (a riešenia sprievodných problémov typu: čo robiť, ak kontúra nejakej krajinej pokrývky nekopíruje, resp. nesleduje tok rieky?),
- z vypracovania farebnej predlohy určujúcej konkrétnu farbu triedam krajinej pokrývky 1. rádu: urbanizovaným, poľnohospodárskym, lesným, zamokreným a vodným areálom,
- z vypracovania tabuľky litografického rozkladu na 4 neštandardné základné (tlačové) farby a ich odtiene (tab. 1), čím sa súčasne riešilo priradenie ďalších farebných odtieňov triedam krajinej pokrývky 2. a 3. rádu,

Tab. 1 Priradenie farieb areálom krajinej pokrývky

CLASSES OF AREAS:	COLOURS (in %):			
	Y	C	R	B
1. 1.1.1 Continuous urban fabric			40	100
2. 1.1.2 Discontinuous urban fabric				100
3. 1.2.1 Industrial or commercial units			60	100
4. 1.2.2 Road and rail networks...			40	100 60
5. 1.2.3 Port areas			60	60
6. 1.2.4 Airports			40	60
7. 1.3.1 Mineral extraction sites				60 60
8. 1.3.2 Dump sites			40	60 60
9. 1.3.3 Construction sites			40	40
10. 1.4.1 Green urban areas	60	60	60	
11. 1.4.2 Sport and leisure facilities				60
12. 2.1.1 Non-irrigated arable land				100
13. 2.2.1 Vineyards	40	40		100
14. 2.2.2 Fruit trees and berry plant...	60	60		100
15. 2.3.1 Pastures	60			60
16. 2.4.2 Complex cultivation patterns		40		100
17. 2.4.3 Agricultural land with...	40	40		60
18. 3.1.1 Broad-leaved forests	60	40		
19. 3.1.2 Coniferous forests	60	100		
20. 3.1.3 Mixed forests	40	60		

- z rozhodnutia o priradení konkrétnych figurálnych znakov triedam krajinej pokrývky: prístavy, letiská, ťažba nerastných surovín, skaly, močiare a rašeliniská,
- z rozhodnutia o priradení (okrem farby) aj individuálnych asociatívnych štruktúrnych rastrov triedam krajinej pokrývky: súvislá zástavba, nesúvislá zástavba, areály skládok, výstavby, viníc, ovocných sádov, listnatých, ihličnatých a zmiešaných lesov, prirodzených lúk, kosodreviny, leso-krovín, pieskov a riedkej vegetácie, pričom je dôležité, že tieto rastre redaktor sám navrhol (a dokonca ich aj vyhotovil pomocou

počítačových prostriedkov v požadovanom formáte, množstve a na priesvitných fóliách),

- z rozhodnutia o doplnení mapy názvami sídiel (v kategorizácii rozlíšenej fontami) a z vyhotovenia rozpisu písma (názvov) rešpektujúceho rôzne jazykové, právne a ďalšie okolnosti súvisiace s mapovým názvoslovím,
- z vypracovania kompozície (grafického návrhu) mapy, ktorý sa týkal najmä úpravy a umiestnenia titulných údajov, vysvetliviek (aj ich priestorového riešenia - pozri obr. 1), názvov susedných štátov, tirážnych a ostatných údajov,
- z kontroly nad vykonaním všetkých rozhodnutí (a riešenia sprievodných problémov) týkajúcich sa najmä kvality kartolitografických činností, výsledkov fotoreprodukčných, kopírovacích a ďalších (napr. kooperačných) prác podľa projektu kartografického diela a ďalších následne prijatých rozhodnutí.

Redakčná korektúra nátlaku

Redakčná korektúra nátlaku pozostávala z vyznačenia všetkých nedostatkov, ktoré ušli pozornosti aj napriek sústavnej etapovitej kontrole, alebo ktoré sa nedali spofahlivo zistiť skôr (napr. farebné odtiene v mape a ich dostatočná výraznosť).

Záverečné redakčné činnosti

Záverečné redakčné činnosti pozostávali z kontroly vykonania opráv a pripomienok k nátlaku a zo záverečnej kontroly signálneho výtlačku (vývesného hárku).

Vzhľadom na to, že redaktor mapy vykonával aj činnosti, ktoré sú minimálne v prekryte s autorstvom, existujú najmenej dve interpretácie autorstva a redaktorstva danej mapy.

Dve interpretácie autorstva a redaktorstva mapy krajinej pokrývky

1. interpretácia:

Autormi mapy krajinej pokrývky Slovenska (podľa metodiky CORINE Land Cover) v mierke 1:500 000 sú autori interpretačných schém v mierke 1:100 000. Na mape v mierke 1:500 000 sú kartograficky vyjadrené tie isté triedy krajinej pokrývky ako na interpretačných schémach v mierke 1:100 000. Autorstvo týchto schém je nespomé aj napriek tomu, že boli vyhotovené podľa "cudzej" metodiky všeobecného charakteru, pretože sú výsledkom tvorivej činnosti vo vzťahu ku konkrétnemu územiu a spĺňajú dôležitý pojmový znak - pôvodnosť v zmysle Zákona č. 247/1990 Z.z. o literárnych, vedeckých a umeleckých dielach (autorského zákona). Okrem toho autori odsúhlasovali (resp. brali na vedomie) rozhodnutia redaktora mapy o kartografickom vyjadrení tried krajinej pokrývky ako hlavného obsahu mapy.

Redaktorstvo mapy spočívalo v príprave na vydanie pôvodných predlôh autorov - interpretačných schém v mierke 1:100 000. V rámci tejto prípravy sa uplatňovali obvyklé kartografické redakčné činnosti:

- vypracovanie projektu (ako súhrnu základných charakteristík a určenia spôsobu spracovania až vydania mapy ako kartografického diela),
- kartografická generalizácia,
- kartografická signácia (označovanie kartografickými znakmi),
- riešenie sprievodných koncepčných, reprodukčných, vydavateľských ap. problémov.

V takomto zmysle (kontexte) je autorstvo a redaktorstvo mapy krajinej pokrývky Slovenska (Feranec a Oťaheľ 1996) aj vyjadrené na vydanéj mape.

2. interpretácia:

Autorstvo je nesporné len vo vzťahu k interpretačným schémam ako pôvodných diel v mierke 1:100 000.

Autotrom kontúr (a teda aj výzoru areálov) tried krajinnej pokrývky v mierke 1:500 000 je redaktor mapy, pretože tieto kontúry sú výsledkom (aj obr. 2 to dosvedčuje) "osobitého tvorivého spracovania diela iného", ktoré je v zmysle ods. 1, §3 autorského zákona tiež predmetom autorského práva. Vyhотовili sa na základe jeho pokynov a kritérií, pričom nie je dôležité že ich realizovali technickí pracovníci (aj autorom stavebného diela je architekt, ktorý vypracoval projekt - bez ohľadu na to, že ho sám nerozkreslil do stavebných podrobností, nehovoriac už o tom, že ho sám nepostavil). Prvým dôvodom redaktorovho autorstva sú teda pokyny na kartografickú generalizáciu ako tvorivé pretvorenie pôvodného diela.

Druhým dôvodom redaktorovho autorstva je kartografická signácia (označenie tried krajinnej pokrývky mapovými znakmi - farbami, štruktúrnymi rastrami a figurálnymi znakmi), v dôsledku ktorej pôvodná predloha (kontúry tried krajinnej pokrývky - aj v tom prípade, keby ostali v pôvodnej mierke, teda negeneralizované) bola redaktorom "osobito a tvorivo spracovaná (prepracovaná)". Nie je bez zaujímavosti, že pojmové znaky autorského diela spĺňajú ešte aj niektoré ďalšie stránky mapy, napr. projekt mapy, grafické riešenie (kompozícia, dizajn) kartografického diela, riešenie názvoslovia mapy ap.

Záver

1. V kartografických učebniciach a terminologických pomôckach sa uvádza že existuje niekoľko redaktorov pri vydávaní máp: hlavný, zodpovedný, tematický, technický, prípadne výtvarný redaktor. Prax však potvrdzuje, že existuje ešte akýsi komplexný redaktor (kartografický editor) mapy, ktorý mapy projektuje, rozhoduje o ich grafickom riešení a zabezpečuje celé ich spracovanie po obsahovej, technickej a organizačnej (prípadne aj kooperačnej a ekonomickej) stránke. Vzhľadom na to, že okrem významnejších a tradične organizovaných kartografických pracovísk (podnikov) vzniká celý rad malých a stredných kartografických nakladateľstiev a vydavateľstiev s určitými spracovateľskými možnosťami (väčšinou bez vlastnej tlačiarne), môže existovať niekoľko variantov takýchto kartografických redaktorov, vykonávajúcich rôzne kombinácie redakčných a ďalších činností.

2. Treba akceptovať, že redaktor mapy prijíma rozhodnutia, ktoré významne ovplyvňujú autorskú (obsahovú) výpoveď. Ak sa uznáva, že režisér je autorom (resp. spoluautorom) divadelnej, filmovej či televíznej inscenácie (pri zachovaní oddeliteľného autorstva hudby, výtvarnej scény, kostýmov ap.) a autor obsahu je "len" autorom scenára, potom komplexný redaktor mapy (ako analógia režiséra filmu) by sa mal chápať ako "mapový režisér" (čiže autor, spoluautor - podľa miery resp. deliteľnosti účasti). Ak sa uznáva, že autorom výtvarného diela je maliar, pričom vôbec nie je dôležité, či portrét, krajinku alebo biblický výjav (v podaní Michelangela, Leonarda da Vinciho, Rembrandta alebo celej plejády ďalších) bol vyhotovený na objednávku, potom aj mapa koncipovaná kartografickým redaktorom a vyhotovená na objednávku pod jeho dozorom by sa mala považovať za jeho autorské dielo.

3. Treba konštatovať, že v realite sa neakceptuje váha skutočného postavenia redaktora pri tvorbe a spracovaní mapy, pretože prevláda kedysi kýmisi a odkiaľsi do kartografie zavlečený názor, že redaktor mapy len dozerá na spracovanie mapy a z autorsko-redakčného hľadiska sa len "vezie", ničím svojim (pôvodným) neprispieva, pretože využíva redakčnú rutinu a zabehnuté technológie. Treba aby samotní redaktori máp poukazovali na toto svoje spoločenské nedocenenie najmä v tých prípadoch, kedy zjavne a dokazateľne supľujú prácu autora mapy (prípadne aj organizátora spracovania a vydania mapy - ale to je už iný problém).

Príspevok vznikol ako súčasť riešenia vedeckého projektu č. 1060 "Analýza zmien krajiny aplikáciou údajov diaľkového prieskumu Zeme", ktorý bol riešený na Geografickom ústave SAV s finančnou podporou grantovej agentúry VEGA.

LITERATÚRA

- FERANEC, J., OŤAHEL, J. (1996). Slovensko - Corine - mapa krajinej pokrývky. 1:500 000. Bratislava (Geografický ústav SAV).
- KAČALA, J. et al. (1987). Krátky slovník slovenského jazyka. Bratislava (Veda).
- MEYNEN, E. et al. (1973). Multilingual Dictionary of Technical Terms in Cartography. Wiesbaden (Fr. Steiner Verlag).
- PRAVDA, J. (1996). Slovensko - CORINE - mapa krajinej pokrývky v mierke 1:500 000. Geographia Slovaca, 11, s. 84-95.
- PRÍRUČNÝ KARTOGRAFICKÝ SLOVNÍK (1979). Interná pomôcka. Bratislava (Katedra mapovania a pozemkových úprav Stavebnej fakulty SVŠT).
- SALIŠČEV, K.A. (1982). Kartovedenie. 2. vydanie. Moskva (Izdateľstvo Moskovskogo universiteta).
- SLOVENSKÁ KARTOGRAFICKÁ TERMINOLÓGIA. (1972). Pracovné vydanie. Bratislava (SSGK, Edícia VÚGK).
- SLOVNÍK GEODETICKEJ A KARTOGRAFICKEJ TERMINOLÓGIE. KARTOGRAFIA. (1986). Bratislava (VÚGK).
- STN 73 04 01 (1989). Terminológia v geodézii a kartografii. Praha (Vydavatelství norem).

S u m m a r y

Two interpretations of map editing (on example of Land Cover Map of Slovakia)

Editing in general is an activity connected with adjustment of written works for publishing. In our country and some other European countries likewise, the editing of a map is quite an important and frequented notion (term) but there are differences in its interpretation.

The article presents a survey and confrontation of the definitions of map editing, map editor and author of a map in various countries with the definitions effective in Slovakia. Analysis highlighted considerable differences in understanding of the mentioned terms. To what extent the activity of map editor overlaps that of the map's author illustrates a particular example of editing of the Land Cover Map of Slovakia at the scale 1:500,000. The authors (Feranec and Oťaheľ 1996) used the space photographs at the scale 1:100,000 in Gauss-Krüger projections. According to the methodology of the CORINE Land Cover Project they have drawn on a transparent plastic foil interpretation schemes containing the outlines and digital codes of areas of 30 land cover classes important enough to be identified over the territory of Slovakia. They are quoted in the legend of map (Fig. 1). Further collaboration of the authors with the editor consisted in approving, eventually acknowledging the proposals and decisions of the map editor concerning above all the criteria of generalization and signing of all land cover classes by cartographic signs colours, structural screens and figural signs).

Editing activities while processing a map proceeded of the following relevant stages:

- preparation (getting familiar with the methodology of CORINE Land Cover Project, evaluation of so far published maps, etc.)
- elaboration of the project document, assessing the basic characteristics of a map (format, number of colours, way of print, print run, processor, publisher, contents and processing procedures, etc.)
- editing activities related to the preparation for reproduction (fashioning of the specimen and assessment of criteria for generalization of the land cover areas for the sake of diminishing at the scale 1:100 000 to 1:500 000 (Fig. 2), making of the specimen and establishing of the principles for signing 30 classes of areas by colours (Tab. 1) structural screens and figural signs, making specimen and guidelines for introduction of geographical names (lettering), another specimen for the spatial processing and location of the legend and the specimen of overall graphic composition of map),
- editing activities during the reproduction,
- proof reading of the first pull,

- concluding editing activities.

In this case the map authorship of a map can be understood in two ways:

1. Authors of map are the authors of interpretation scheme at original scale 1:100 000 and all the rest related to generalization, diminishing, signing by colours, screens and figural signs is the matter of editing.

2. Authorship of an interpretation scheme at the scale 1:100,000 is one thing (belonging to the original authors) and the authorship of diminished, generalized and signed areas of land cover by signs, colours and screens, including the authorship of map composition, but also the project, lettering (geographical names) and some other matters belong to the editor of the map. In the sense of the effective law of copyright "the special creative processing" is also an authorial (author's) work.

Conclusion is that besides the main, responsible, technical, thematic and graphic editor there exist also so far by nobody confirmed cartographic editor, who coordinates and organizes in some publishing houses (or institutions) the map publishing. It has to be said also that in reality the weight of the actual position of editor in the creation and processing of a map is not recognized, as an opinion prevails that the map editor (parallel to book editor) only supervises the map processing making use of the editorial routine and learnt technologies. It is necessary the editors themselves point at the problem and social underestimation especially in the cases when they evidently substitute the author.

Fig. 1 A part of map legend in a final graphic adjustment.

Fig. 2 A sample of generalization of land cover classes: thinner lines represent the original outlines at the scale 1:100,000, thicker lines are generalized outlines before diminishing and in the right lower corner are the generalized outlines reduced to scale 1:500,000.

Table 1 Alignment of the colours to the land cover areas.

Lektoroval

Doc. Ing. Jozef Čižmár, CSc.,
Slovenská technická univerzita
Bratislava